

**INKLYUZIV TA'LIM MUHITIDA O'QITUVCHINING
KORREKSION-PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI
RIVOJLANTIRISH YO'LLARI**

Abdunabiyeva Barno Alisherovna
Alfraganus Universiteti Ijtimoiy fanlar fakulteti
Pedagogika yo'nalishi 1-bosqich magistri

Annotatsiya

Mazkur tezisdagi inklyuziv ta'lim muhitida faoliyat yuritayotgan o'qituvchining korreksion-pedagogik kompetentligini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar bilan samarali ishlashda pedagogning nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, diagnostik yondashuvi va individual ta'lim strategiyalaridan foydalanish malakasi muhim omil sifatida yoritiladi. Shuningdek, tezisdagi o'qituvchining kasbiy kompetentligini rivojlantirish yo'llari sifatida malaka oshirish, fanlararo hamkorlik, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash hamda refleksiv yondashuvning ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar

inklyuziv ta'lim, korreksion pedagogika, kompetentlik, korreksion-pedagogik kompetentlik, alohida ta'lim ehtiyojlari, individual yondashuv, pedagogik diagnostika, kasbiy rivojlanish.

Asosiy matn

Bugungi kunda inklyuziv ta'limni rivojlantirish ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Inklyuziv ta'limning samaradorligi ko'p jihatdan pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligi, ayniqsa, o'qituvchining korreksion-pedagogik kompetentligiga bog'liqdir. Chunki umumta'lim muassasasida alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilar bilan ishlash faqat umumiy pedagogik mahoratni emas, balki maxsus yondashuvlar,

moslashtirilgan metodlar va individual qo'llab-quvvatlash strategiyalarini ham talab etadi.

Korreksion-pedagogik kompetentlik deganda o'qituvchining alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning psixologik-pedagogik xususiyatlarini bilishi, ularning rivojlanishidagi individual farqlarni aniqlay olishi, ta'lim jarayonini moslashtira olishi hamda korreksion-rivojlantiruvchi ishlarni tashkil etish malakasiga egaligi tushuniladi. Ushbu kompetentlik inklyuziv ta'lim muhitida har bir bolaning imkoniyatini ro'yobga chiqarish, ta'lim jarayoniga faol jalb etish va ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'qituvchining korreksion-pedagogik kompetentligini rivojlantirishning birinchi yo'li — **nazariy tayyorgarlikni mustahkamlash**dir. Pedagog inklyuziv ta'limning mohiyati, tamoyillari, korreksion pedagogikaning asosiy kategoriyalari, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning rivojlanish qonuniyatlari haqida yetarli bilimga ega bo'lishi lozim. Bu esa unga dars jarayonida to'g'ri pedagogik qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Ikkinchi muhim yo'l — **amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish**dir. Bunda o'qituvchi moslashtirilgan topshiriqlar tuzish, differensial yondashuvni qo'llash, individual ta'lim yo'nalishini belgilash, o'quvchini pedagogik kuzatish va uning rivojlanish dinamikasini tahlil qilish ko'nikmalarini egallashi zarur. Ayniqsa, pedagogik diagnostika asosida ishlash inklyuziv ta'limda samaradorlikni oshiradi.

Uchinchi yo'l — **fanlararo hamkorlikni kuchaytirish**dir. Inklyuziv ta'lim muhitida o'qituvchi defektolog, logoped, psixolog, tyutor va ota-onalar bilan hamkorlikda ishlashi lozim. Bunday hamkorlik o'quvchining ehtiyojini to'laqonli aniqlash, unga individual yordam ko'rsatish va ta'limdagi muammolarni o'z vaqtida bartaraf etish imkonini beradi.

To'rtinchi yo'l — **innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash**dir. Zamonaviy ta'lim vositalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, vizual

tayanchlar, interfaol metodlar va moslashtirilgan didaktik materiallardan foydalanish o'qituvchining korreksion-pedagogik salohiyatini oshiradi. Bu, ayniqsa, o'quv materialini turli ehtiyoj va imkoniyatga ega bolalar uchun tushunarli va qiziqarli shaklda yetkazishda muhimdir.

Beshinchi yo'l — **refleksiv yondashuvni shakllantirish**dir. O'qituvchi o'z faoliyatini muntazam tahlil qilib borishi, qo'llayotgan metod va vositalarning samaradorligini baholashi, mavjud qiyinchiliklarni aniqlab, ularni bartaraf etish ustida ishlashi kerak. Refleksiya pedagogning kasbiy o'sishini ta'minlaydi va inklyuziv ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta'lim muhitida o'qituvchining korreksion-pedagogik kompetentligini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishning muhim shartlaridan biridir. Mazkur kompetentlikni shakllantirish va takomillashtirish nazariy bilim, amaliy tayyorgarlik, fanlararo hamkorlik, innovatsion texnologiyalar va refleksiv yondashuv uyg'unligida amalga oshirilgandagina yuqori natija beradi.

Inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchining korreksion-pedagogik kompetentligi alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarning ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi, rivojlanishi va ijtimoiylashuvini ta'minlovchi muhim kasbiy sifatdir. Shu sababli pedagoglarni maqsadli tayyorlash, qayta tayyorlash va metodik qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vygotskiy L.S. **Osnovi defektologii**. – Moskva: Pedagogika, 1995.
2. Luriya A.R. **Osnovi neyropsixologii**. – Moskva: Akademiya, 2003.
3. Po'latova P.M. **Maxsus pedagogika**. – Toshkent: Fan, 2020.
4. UNESCO. **Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All**. – Paris, 2009.

5. Florian L. **Inclusive Pedagogy: A Transformative Approach to Individual Differences but Can It Help Reduce Educational Inequalities?** – Scotland, 2014.